

SPITALUL MILITAR PITEȘTI – ACTIVITATE ȘI ORGANIZARE ÎNTRE ANII 1926–1938

VICTOR RĂZVAN MARTIN

Instituție de prestigiu a județului, Spitalul Militar Pitești trece printr-o perioadă de transformare și restructurare, determinată de reforma din sistemul medical. Scopul acestui articol este de a prezenta imagini dintr-o perioadă similară: 1926–1938. Constituirea Caselor de Asigurări de sănătate, autofinanțarea instituțiilor medicale au produs teamă la început. Goana după fonduri extrabugetare a demonstrat că un conducător de spital trebuie să fie nu numai un doctor bun ci și un manager bun.

Studiul documentelor păstrate în Arhivele Militare Pitești mi-a permis să analizez anumite aspecte din viața spitalului interbelic.

Înființat ca spital al Diviziei a 3-a, Spitalul nu a avut un sediu propriu migrând în diverse spații. Aflat la jumătatea distanței dintre București și Craiova, Spitalul Diviziei a 3-a nu s-a dezvoltat ca un adevărat spital. Situația provizorie și fluctuația în atribuții, când infirmerie de garnizoană, când spital militar a fost cauzată atât de dezinteresul Ministerului, de slaba preocupare a factorilor locali, cât și de apropierea față de cele două mari orașe, Craiova și București, orașe cu tradiție în medicina militară.

Se considera nefondată ideea unui spital militar în Pitești, Ministerul considerând acest lucru doar o risipă de bani.

Fără un local propriu și adecvat funcționării, acest spital nu a reprezentat un punct de atracție pentru medicii ofițeri. Acest lucru s-a repercutat în instabilitatea existentă la conducerea spitalului. Șefii acceptau sacrificiul de a sta în localitate un an sau mai mulți ani, timp în care își pregăteau un post într-un spital adevărat.

Cronologia comandanților în perioada 1905–1922 spitalul demonstrează această instabilitate:

- Medic lt. col. dr. Catapol 1905–1906.
- Medic lt. col. dr. Călinescu 1906–1909.
- Medic lt. col. dr. Mihalcea 1909–1913.
- Medic lt. col. dr. Ioan Ionescu 1913–1916.
- Medic lt. col. dr. M. Ionescu 1916–1918.
- Medic col. (rez.) Dr. Piscu Alex 1918–1919.
- Medic col. (rez.) Dr. Dristărescu Gh. 1919–1922.¹

¹ Arhivele Militare Române, fond Spitalul Militar Pitești, dosar 115, an 1935, f. 787.

În 1922 spitalul va fi desființat. În perioada antebelică, spitalul a deservit garnizoana Pitești (3 Regimente și serviciile) precum și unitățile din garnizoanele Curtea de Argeș, Câmpulung, Turnu Măgurele și Alexandria. Activitatea intensă desfășurată mai ales în perioada de după primul război, media numărului de spitalizați pe acești ani fiind de 650 bolnavi², a dus la reînființarea spitalului.

Prin ordinul Diviziei a 3-a din 26 februarie 1926 a fost reînființat spitalul pentru garnizoanele din județele Argeș și Muscel, precum și pentru garnizoana Găiești³.

Conducerea spitalului a fost încredințată col. dr. Negoescu Virgiliu. Acesta trebuia să organizeze anexa Regimentului 4 Dorobanți în așa fel încât spitalul să fie cel mai funcțional. Au fost amenajate 2 saloane cu un număr total de 40 paturi. Deontologia inaugurarea a coincis cu încorporarea contingentului 1926, au mai fost amenajate 20 paturi, toate paturile fiind repede ocupate⁴.

Paturile au fost repede ocupate de tinerii recruți ce sufereau de afecțiuni contagioase mai vechi.

Spitalul a fost organizat pe două secții, medicală și dermato-venerice, iar din 1 iulie s-a inaugurat secția chirurgicală⁵. Până la sfârșitul anului au fost operați în Pitești în cadrul spitalului, 29 bolnavi.

În acest prim an de existență ca spital autonom au fost internați 666 bolnavi⁶.

În continuare, spitalul a suferit de lipsă de continuitate în conducere, în 6 ani schimbându-se 5 șefi:

- Medic col. dr. Negoescu Virgiliu 1926–1927.
- Medic lt. col. dr. Becescu Nicolae 1927–1928.
- Medic mr. dr. Demond Sigmund 1928–1929.
- Medic mr. dr. Zamfir Dumitru 1929–1930.
- Medic cpt. Bobocescu Gheorghe 1930–1932⁷.

Perioada se caracterizează pe plan organizatoric de încercări timide de reparare a clădirii spitalului și dotarea cu material.

Rezultatele nu au întârziat să apară. În darea de seamă pe anul 1930 se remarcă dezvoltarea serviciului chirurgical, acesta desfășurându-și activitatea în două saloane cu un total de 36 paturi, o sală de operații și o sală de pansamente⁸. Totodată a crescut și numărul de intervenții executate în cadrul serviciului din 192 bolnavi internați, 70 fiind operați⁹.

Serviciul medical și-a extins suprafața luând ființă un salon de izolare (contagioși) de 6 paturi¹⁰. Numărul celor internați la acest serviciu a fost de 367 bolnavi, afecțiunile predominante ale celor internați fiind cele pulmonare.¹¹

Am remarcat o implicare activă a medicilor militari din acest spital, organizând și ținând prelegeri despre combaterea maladiilor contagioase. În rândul

² *Ibidem*.

³ *Idem*, dosar 5, an 1926, f. 521.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Idem*, dosar 115, an 1935, f. 787.

⁸ *Idem*, dosar 30, an 1931, f. 88.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, f. 85.

¹¹ *Ibidem*.

comitetelor de acțiune“ împotriva tuberculozei, a bolilor venerice au intrat și membrii spitalului Militar Pitești.

În 1932 la comanda spitalului este numit lt. col. dr. Stănescu Mihail. Descrierea pe care acesta o face spitalului este convingătoare asupra lipsurilor în care desfășurarea activitatea: „lipsit de lumină, lipsit de apă, care se căra cu hârdăul din oraș, cu acoperișul spart, prin care ploaia șiroia pe pereți făcând să cadă tavanele peste bolnavi ... spitalul era foarte departe de a-și merita numele“¹². Spitalul își trăia ultimele zile de agonie fiind propus, pentru a doua oară, să fie desființat.

Situația grea a spitalului este încă o dată penalizată de o inspecție a Direcției Militare a Armatei când personalul spitalului „a fost felicitat pentru mizeria din îndire“¹³.

În 1934, profitând de divergențele dintre Ministerul Sănătății și Prefectura Argeș, spitalul solicită și primește spațiul de pe șoseaua Pitești – Curtea de Argeș „... cu prea bine voitorul concurs al domnului prefect Ioan Ghinescu“. „Pe baza unei simple adrese a prefecturii am ocupat localul... pentru a putea pune pe competitori (Jandarmeria, direcția sănătății publice) în fața unui fapt împlinit“¹⁴. Ulterior, Prefectura a închiriat spațiul, pe durata a 15 ani, fără plată, spitalului.

Zeița Fortuna a continuat să împlinească truda personalului. La scurt timp, ministrul Apărării Naționale, general de divizie Nicolae Uică vizitează spitalul și oferă un sprijin de 200.000 lei pentru restaurare și renovare¹⁵.

Este momentul când spitalul începe să se transforme într-un lăcaș medical cunoscut. Spitalul va trece în subordinea Corpului I Armată.

La 15 aprilie 1934 lucrările de renovare fiind terminate, spitalul a fost inaugurat¹⁶.

Organizarea era următoarea:

Serviciul medical era amplasat în aripa dreaptă, la fel ca serviciul veneric și dispunea de un salon, 3 rezerve, cu un total de 45 paturi.

Serviciului chirurgical i s-a pus la dispoziție aripa stângă, având capacitate totală de 45 paturi. În cadrul serviciului s-au separat bolnavii septici, aseptici și accidentații.

În centrul spitalului au fost amenajate farmacia și cancelariile.

Într-un pavilion separat a fost amenajat serviciul contagioși ce dispunea de un salon cu 16 paturi și laborator de bacteriologie¹⁷.

Pentru combaterea bolilor contagioase a fost amenajată în cadrul spitalului o baie de garnizoană, cu capacitate de 80 persoane/oră și s-a creat o echipă mobilă de dezinfecție și deparazitare ce dispunea de un cuptor de deparazitare.

Conducerea spitalului a solicitat unităților din garnizoană-ca măcar odată pe săptămână soldații garnizoanei să vină să facă o baie la spital. Solicitarea nu a întâmpinat nici o obiecție.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem, f. 782.

¹⁷ Ibidem.

În spatele spitalului a fost amenajată o grădină de zarzavat iar pădurea din apropiere a fost transformată în parc¹⁸.

Cele patru secții ale spitalului beneficiau de saloane și personal propriu.

Performanțele medicale și numărul bolnavilor tratați au crescut în următorii ani.

Serviciul chirurgical a realizat 96 operații în 1934 și 92 în 1935, iar serviciul medical a internat și tratat în perioada 1932–1936 2559 bolnavi cu diverse afecțiuni¹⁹. Mortalitatea din cadrul spitalului s-a cifrat în acest interval la valoarea de 0,63% (16 morți), cifră situată la jumătatea procentului față de media pe țară²⁰.

Serviciul contagioși s-a confruntat cu epidemii de oreion și gripă numărul celor internați fiind de 108 bolnavi.²¹

O activitate vastă a desfășurat și farmacia eliberând în această perioadă 24 000 rețete.

Ofițerii spitalului s-au implicat în viața culturală și civică a Piteștiului organizând dezbateri în sala bibliotecii spitalului și realizând studii de specialitate.

Dintre lucrări amintim:

- „Tratamente reumatice“ – lt. col. dr. Stănescu M.
- „Monografia sanitară a județului Argeș“ și
- „Tulburările glandei tiroide în județul Argeș“ de cpt. Jianu Ion.

Schimbările produse în Spitalul Militar Pitești au atras atenția forurilor conducătoare. Într-o adresă a Șefului Serviciului Medical al Corpului I Armată, general I. Constantinescu, datată 3 decembrie 1935 se aduc mulțumiri personalului pentru activitatea desfășurată și se recomandă autorităților superioare să ofere Spitalului tot sprijinul²².

O problemă spinoasă a spitalului în perioada analizată a fost lipsa personalului medical de specialitate. Medicii ofițeri erau insuficienți și periodic erau detașați la unitățile din garnizoanele apropiate.

În notă nr. 4017 din 26 februarie 1936 adresată Inspectoratului Sanitar al Armatei, conducerea spitalului prezenta situația medicilor din spital „din 6 ofițeri medici (...) 4 sunt neutilizabili“, lt. col. dr. Stănescu precizând că „la chirurgie (...) sunt silit să lucrez cu plutonierul“²³, se solicita ca lt. dr. Păunescu Anghel, numit de Inspectoratul Sanitar, medic secretar al județului Teleorman, să fie înlocuit din funcție deoarece spitalul nu se poate lipsi de el²⁴. Acest tânăr doctor avea meritul de a fi organizat un cabinet dentar în spital, pe care l-a dotat cu instrumentar propriu.

În notă amintită, lt. col. dr. Stănescu recomandă Inspectorului Sanitar al Armatei o mai mare atenție la selectarea medicilor recrutați. Deoarece mulți medici de unitate nu au îndeplinit niciodată această funcție.

În cursul anului 1936 spitalul a început demersurile necesare achiziționării unei instalații de radiologie. Ca răspuns la nota nr. 4146 din 26 februarie 1936, Divizia

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, f. 783.

²² *Ibidem*, f. 784.

²³ *Ibidem*, f. 731.

²⁴ *Ibidem*.

„...a aproba fondurile necesare achiziționării instalației, doar suma de 50.000 lei fiind suportată de bugetul spitalului”²⁵.

Schimbând aspectul spitalului medicii au fost solicitați tot mai mult de civilii din oraș. Numărul în creștere al celor consultați a permis crearea unui fond de gospodărire al spitalului. Acesta era alimentat în afară de consultații de bani obținuți din analize, medicamente, vizite, internări și tratamente. Valoarea acestui fond a fost de 182.535 lei în anul 1936 și 146.352 lei în 1937. Aceste fonduri au permis continuarea reparațiilor și dotărilor cu instrumentar²⁶.

În 1937 numărul pacienților civili din spital a ajuns la 25%, din 890 internați, 158 erau civili. Numărul operațiilor a crescut la 237.

Serviciul de radiologie înființat anterior a contribuit în mod substanțial la fondul de autogospodărire. În 1937 s-au executat 1.125 radioscopii, 242 dintre ele fiind folosite pentru uzul spitalului.

Plecarea dr. Stănescu de la conducerea spitalului, la începutul anului 1938, nu a fost identificată ca o abandonare a problemelor. Noul, și în același timp vechiul șef, mr. dr. Bobocescu Gheorghe, fiind familiarizat cu activitățile din spital.

În „Darea de seamă pe anul 1938” această activitatea pe care a desfășurat-o activitatea ce continua munca predecesorului său; astfel au fost reparate ușile și ferestrele „...s-a vopsit acoperișul spitalului și al tuturor anexelor, s-a reparat conducta de apă”²⁷.

Spitalul și-a mărit capacitatea cu încă 8 paturi, achiziționându-se și „o trăsură pentru aducerea pâinii de la manutanță”.

Numărul bolnavilor internați în 1938 s-a cifrat la 1.137, dintre aceștia 209 fiind civili²⁸.

În cadrul serviciului de chirurgie au fost executată 282 operații „abordându-se toate regiunile și toate organele”²⁹.

Serviciul de radiologie a lucrat atât pentru interesul spitalului, efectuându-se 1.280 radioscopii, onorându-se totodată cele 137 solicitări civile contra cost.

Veniturile spitalului au fost completate și de cele 8 analize de făină pentru manutanța centrală efectuate de laboratorul de chimie. În condițiile în care Direcția Sanitară a alocat acestui sector pe anul 1938 un buget de 2.000 lei în urma acestor inițiative s-a obținut suma de 6.000 lei³⁰.

Reforma sistemului medical, autofinanțarea instituțiilor, apariția caselor de asigurări de sănătate reprezentau probleme de fond pentru medicina românească.

De la tavanele umede ce pândeau să cadă peste bolnavi la spitalul modern din timpurile noastre fuiorul istoriei a depănat multe povești. A trecut un război, cataclismele naturale nu au ocolit spitalul, dar acest lăcaș medical născut din durere și pentru durere, s-a dezvoltat și s-a implementat în mintea argeșenilor ca un loc unic.

²⁵ *Ibidem*, f. 742.

²⁶ *Idem*, dosar 138, an 1936, f. 645.

²⁷ *Idem*, dosar 164, an 1938, f. 644.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*.

MILITARY HOSPITAL PITEȘTI-ACTIVITY AND ORGANIZATION BETWEEN 1926–1938

Abstract

Situated on the way that connects Pitești to Curtea de Argeș, Military Hospital Pitești had a dramatic activity.

As it had been founded as 3-rd Division's hospital, it had never had an own headquarters. For that reason, it migrated from one military and civil establishment to other.

The provisional situation was caused by the carelessness of the Ministry and of local factors, by the short distance from Craiova and Bucharest (centers that had a tradition in military medicine).

The hospital had not been a „high spot“ for officers who practiced medicine. The leadership of the hospital was changed very frequent in the period before war occurred.

The leadership of the hospital between 1900–1922 was:

- colonel lieutenant dr. Catapol 1905–1906.
- colonel lieutenant dr. Călinescu 1906–1909.
- colonel lieutenant dr. Mihalcea 1909–1913.
- colonel lieutenant dr. Ioan Ionescu 1913–1916.
- colonel lieutenant dr. M. Ionescu 1916–1918.
- colonel spare dr. A. Piscu 1918–1919.
- colonel spare dr. Gh. Dristărescu 1919–1922.

In 1922, the hospital was abolished. On February 26 1926, by the order of 1st Divisions, the hospital was reactivated as a hospital for the garrison from Argeș country, Muscel and Găești.

The leadership of the hospital between 1926–1938 was:

- colonel dr. Negoescu Vasile 1926–1937.
- colonel lieutenant dr. Becescu Nicolae 1927–1928.
- major dr. Demond Sigmund 1928–1929.
- major dr. Zamfir Dumitru 1929–1930.
- captain dr. Bobocescu Gh. 1930–1932.
- colonel lieutenant dr. Stănescu Mihai 1932–1937.

In 1932, at the leadership of the hospital was appointed colonel lieutenant Stănescu Mihai, who obtained in 1934 an irrevocable headquarters for the hospital with the support of the prefect Ioan Ghinescu.

After the visit of Defense Minister, Division general Nicolae Uică the hospital received a financial support of 200.000 lei for renovation.

The new hospital had two sections: a medical one and a dermatological one, with a total of 90 beds.

From the 1-st of July 1934 it was founded the surgical service. During the same year, it was organized an infection ward. The hospital had its own chemist's and its own bath for the soldiers in the garrison.

The officers-doctors involved in town's life. Captain Jianu Ion wrote works about the diseases in the country.

The civilians requested the hospital's services, too, and that situation allowed the existence of an auto-finance fund. The sums in that fund were at about 160,000 lei, annually.

The hospital acquired a modern radiological installation.

The reform of the medical system represented an important problem for the hospital's personnel. Due to their professional training and to the support of local civilian and military authorities, the hospital became a strong and respectable institution.

Nowadays, the Military Hospital represents an active presence in our country's life.